

Combaterea discriminării rasiale

Articolul 21 inclus în capitolului „Egalitate” din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene interzice discriminarea pe motive precum rasa sau originea etnică.

Context

Directiva privind egalitatea rasială (2000/43/CE), adoptată în anul 2000, a adus modificări importante modului în care discriminarea rasială este combătută în Uniunea Europeană. Înainte de adoptarea directivei, numai câteva state membre dispuneau deja de legi și mecanisme detaliate de interzicere a discriminării rasiale. Așadar, marea majoritate au fost nevoite să aducă îmbunătățiri semnificative pentru a pune în aplicare directiva.

Aspecte cheie

De ce este importantă combaterea discriminării rasiale?

Prejudecățile angajatorilor sau ale celor care prestează servicii pot împiedica alte persoane să participe în societate, de exemplu să obțină un loc de muncă sau să închirieze o locuință. Dacă o prejudecată este bazată pe rasa unei persoane, înseamnă că

întregi minorități etnice pot fi excluse. Efectele colaterale sunt considerabile. Există tendința ca în rândul minorităților etnice să existe un risc mai crescut de șomaj, să se lucreze într-o gamă limitată de profesii, de exemplu construcții sau agricultură, să existe niveluri mai scăzute de educație și condiții de locuit mai precare, comparativ cu populația majoritară.

Discriminarea rasială sau etnică are loc atunci când:

- o persoană este tratată în mod nefavorabil (de exemplu i se refuză un loc de muncă);
- prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane, aflate într-o situație similară;
- și motivul pentru aceasta este rasa sau originea etnică a respectivei persoane.

Ce anume prevede directiva?

Printre altele, Directiva privind egalitatea rasială prevede următoarele:

- protejarea împotriva discriminării rasiale în domeniul ocupării forței de muncă, în ceea ce privește utilizarea sistemului de protecție socială sau în momentul achiziționării de bunuri sau utilizării de servicii;
- posibilitatea victimelor discriminării de a formula plângeri;
- posibilitatea organizațiilor, precum organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) și sindicatele, de a ajuta victimele discriminării să se adreseze instanței;
- asigurarea pedepsirii în consecință a celor care încalcă legea și comit acte de discriminare;
- ca guvernele să creeze un organism specializat pe probleme de egalitate care să promoveze egalitatea;
- posibilitatea ca guvernele să creeze oportunități pentru minoritățile defavorizate, pentru a le îmbunătăți situația;
- asigurarea că persoanele își cunosc drepturile;
- încurajarea angajatorilor și sindicatelor în vederea cooperării în lupta împotriva discriminării.

Ce efect a avut directiva asupra legislațiilor naționale?

Toate statele membre ale UE au fost nevoite să își modifice legislațiile pentru a îndeplini cerințele directivei. Cu toate acestea, Comisia Europeană a fost nevoită să inițieze discuții cu anumite guverne, întrucât nu a considerat că acestea au adus toate modificările legislative necesare.

Aproximativ toate statele membre UE au înființat organisme de promovare a egalității, conform cerințelor. Numeroase state membre au mers și mai departe decât li s-a impus și au conferit organismelor de promovare a egalității și alte competențe, respectiv:

- să primească plângeri ale victimelor și să emită decizii, de exemplu Austria, Danemarca, Țările de Jos și Ungaria;
- să efectueze anchete în cazul în care se presupune că are loc o discriminare, de exemplu Franța și Suedia;
- să formuleze acțiuni în instanță, de exemplu Belgia, Irlanda și Ungaria.

Pe lângă pedepsirea discriminării, numeroase state membre au fost proactive în promovarea egalității. În Belgia, Finlanda, Ungaria, Regatul Unit, Suedia și Ungaria, există o obligație legală de a verifica și de a modifica politicile existente care pot cauza discriminare și de a promova egalitatea atunci când sunt elaborate politici noi. Anumite state membre au introdus proiecte care îmbunătățesc simultan accesul la învățământ, condițiile de locuit și formarea profesională.

A modificat directiva situația reală?

Prezentarea unei imagini complete a progresului înregistrat în combaterea discriminării rasiale este imposibilă. Deși guvernele colectează informații cu privire la populațiile lor în general, acestea tind să nu analizeze prin aceste sondaje situația specifică a minorităților – mai exact, guvernele nu colectează **statistici „defalcate la nivel etnic”**. Prin urmare, este imposibil să se descrie dacă situația minorităților în domenii precum ocuparea forței de muncă, locuințele sau învățământul s-a îmbunătățit în timp.

În anumite state membre ale UE, de exemplu Franța, Germania și Portugalia, este ilegal să se colecteze statistici cu privire la rasă și minoritățile etnice. În parte, acest lucru se datorează faptului că guvernele consideră identificarea unei persoane ca aparținând unei minorități drept o imixtiune în viața privată. Cu toate acestea, cercetările arată că majoritatea membrilor grupurilor de minorități sunt dispuși să includă informații cu privire la apartenența lor la o minoritate în cadrul unui recensământ, dacă acest lucru se face în mod anonim și se utilizează pentru a combate discriminarea.

De asemenea, este dificil să se stabilească cât de des au loc acte de discriminare. Nu toate statele membre UE mențin statistici cu privire la numărul de plângeri depuse în mod specific în legătură cu discriminarea rasială. În cazul în care aceste informații sunt disponibile, se poate observa că în anumite state membre ratele sunt foarte ridicate în timp ce în altele, acestea sunt extrem de reduse. Acest aspect poate fi cauzat de diferențele privind nivelul de cunoaștere al legislației.

Pașii următori

➤ **Lipsa statisticilor** împiedică guvernele să înțeleagă în totalitate problemele cu care se confruntă minoritățile, modul în care acestea pot fi soluționate și dacă au loc îmbunătățiri ale situației.

Statele membre UE trebuie să ia în considerare colectarea de statistici defalcate la nivel etnic, concomitent cu luarea măsurilor necesare pentru respectarea legislației privind viața privată și protecția datelor.

➤ **Numărul scăzut de plângeri.** Cercetările au arătat că în numeroase state membre UE, victimele nu depun plângeri atunci când au loc acte de discriminare. Majoritatea membrilor minorităților rasiale sau etnice par să nu cunoască faptul că au dreptul de a nu fi discriminați. În plus, se pare că marea majoritate a celor care se confruntă cu discriminări nu depun plângeri, deoarece nu știu unde trebuie depuse acestea, nu au auzit de nicio organizație care i-ar putea ajuta și nu cred că s-ar schimba ceva dacă ar depune plângerea respectivă.

Organismelor de promovare a egalității trebuie să li se aloce resurse adecvate pentru a ajuta la creșterea gradului de cunoaștere a legislației și a modului în care se depune o plângere.

➤ **Nivelul despăgubirilor** în cazurile de discriminare rasială variază considerabil între statele membre ale UE. Se pare că diferențele nu pot fi explicate numai prin variația costului vieții din diferite țări. În plus, nivelul despăgubirii poate să nu fie suficient de ridicat pentru a descuraja persoanele de la comiterea actelor de discriminare sau pentru a compensa daunele suferite de victime.

Statele membre ar putea analiza nivelurile de compensare în cazurile de discriminare rasială pentru a se asigura că sunt adecvate.

➤ **Acțiunea în instanță** poate fi costisitoare și îndelungată. Deși directiva permite organizațiilor, precum ONG-urile sau sindicatele, să ajute victimele să formuleze acțiuni în fața instanțelor, în anumite state membre, normele care stabilesc tipul de organizații care se pot prezenta în instanță sunt restrictive. De asemenea, finanțarea publică disponibilă acestor organizații limitează numărul de cazuri pe care acestea le pot prelua.

Statele membre ar putea să faciliteze activitatea organizațiilor de sprijinire a victimelor prin relaxarea normelor restrictive și prin alocarea mai multor fonduri. De asemenea, ar putea acorda organismelor de promovare a egalității competența de a decide cu privire la plângeri și de a dispune compensații ca alternativă la apelarea la instanțe.

➤ **Poziția dezavantajată a minorităților se datorează mai multor probleme interconectate care nu pot fi soluționate exclusiv prin urmărirea în instanță.** Persoanele care fac parte din grupuri de minorități deseori trăiesc în condiții improprii din cauza situației lor economice. De regulă, acestea nu sunt conectate în mod corespunzător la piețele de ocupare a forței de muncă sau la serviciile publice, precum serviciile medicale și învățământul. Acești factori diferiți acționează împreună, creând o situație în care este dificil pentru persoane să își îmbunătățească circumstanțele. Este imposibil să se soluționeze aceste probleme numai prin urmărirea în instanță și primirea unei despăgubiri.

Statele membre UE trebuie să ia în considerare adoptarea de măsuri care să abordeze simultan necesitățile minorităților defavorizate în legătură cu locuința, învățământul și serviciile de sănătate.

Informații suplimentare:

FRA a publicat două rapoarte referitoare la Directiva privind egalitatea rasială:

- *The Racial Equality Directive: application and challenges* (Directiva privind egalitatea rasială: punere în aplicare și provocări) (ianuarie 2012)

- *The impact of the Racial Equality Directive: Views of trade unions and employers in the European Union* (Impactul Directivei privind egalitatea rasială: Puncte de vedere ale sindicatelor și angajatorilor din Uniunea Europeană) (octombrie 2010)

Ambele rapoarte sunt disponibile pe site-ul FRA la:

http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_en.htm